

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ У ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Колодяжна І. В., к. е. н., доц. (ДонНУЕТ, Донецьк)

Логвинов Ю. В., к. т. н., доц. (ПГТУ, Маріуполь)

У статті досліджується роль оборотних коштів в діяльності торгового підприємства, розглянуті причини необхідності формування комплексного механізму управління оборотними коштами.

Ключові слова: оборотні активи, оборотні кошти, механізм управління, торгівля, підприємство.

І. Постановка проблеми і її зв'язок з найважливішими науковими та практичними завданнями. Стабілізація становища в Україні після встановлення ринкових відносин у сфері економіки вимагає від основних структурних одиниць економіки – підприємств ефективного управління своєю діяльністю. Найбільш чутливі зміни в діяльності підприємств торгівлі обумовлені зміною форми власності, а саме переходом від державної до приватної власності на всі види ресурсів.

На зміну сфер та способів державного управління значним чином впливає зовнішнє середовище, яке під впливом різноманітних факторів постійно змінюється. Вплив мінливого середовища, в якому працюють підприємства торгівлі, спричиняє зміни у стратегії та діловій політиці, та є наслідком виникнення кризового становища на підприємстві.

Якщо в умовах планової економіки зовнішнє середовище, у якому працюють підприємства торгівлі, було практично стабіль-

фінансування для забезпечення умов ефективної господарської діяльності.

Для максимізації прожиттєвої підприємства необхідно ефективно мобілізувати і розподіляти засоби. Створення інформаційно-лічбової системи формування оборотних коштів - шлях до досягнення цієї мети.

Питання управління оборотним капіталом в сучасній літературі трактується, взагалі, як управління окремими компонентами оборотних коштів та їх джерелами. Дані моделі, розроблені в різних цілях економістами різних країн досить різноманітні.

Мета статті полягає в уточненні ролі управління оборотними активами і освітленні необхідності формування комплексного механізму управління оборотними коштами торгових підприємств.

II. Виклад основного матеріалу досліджень. Результати досліджень елементів оборотних коштів повинні стати основою для яких «норм», які допоможуть фінансовому менеджеру тижня під контролем стан фінансових справ підприємства.

Методи створення формалізованих систем можуть бути різні. Один з них - найкращий на сьогоднішній день - побудова різноманітних математичних моделей.

Розробка моделей будується за допомогою відповідних методів. спочатку досліджується теоретичний аспект фінансовий процес з метою з'ясування того, що потрібно зробити, потім будується математична модель для вираження досліджуваного процесу. Як результат, виводиться рішення за допомогою контрольної моделі і проводиться його перевірка.

Простими є статистичні моделі [4]. Вони зазвичай використовуються в тих випадках, коли процес не має характеру циклу, зростає або зменшується. Статистичні моделі відкривають шлях до більш складних задач за допомогою складових, динамічних моделей. Динамічні моделі реалізують абсолютну можливість в різних сферах діяльності. Вони дозволяють визначити не статичні, а такі, що змінюються, зобов'язані виконати, як і в абсолютній більшості випадків, власні діяльності підприємства.

Представляється, що для успішного вирішення завдань в області формування оборотних коштів відповідний комплекс економіко-математичних засобів повинен задовольняти чотирьом основним вимогам: описувати в цілому кругообіг оборотних коштів (дана вимога принускає, що в моделі повинні бути враховані всі складові оборотних коштів, які знаходяться в процесі кругообігу. Інакше модель повністю не відобразить ситуації); враховувати щоденні зміни потреби підприємства в оборотних коштах (недоліком всіх раніше існуючих моделей нормування оборотних коштів було те, що вони не були орієнтовані на щоденне відстежування наявності оборотних коштів і потреби в них, тому наша модель повинна усунути цей недолік).

Мінімальний проміжок часу, для якого проводиться розрахунок в таких моделях, в основному, – один календарний день. При розрахунках треба орієнтуватись тільки на джерела реальної інформації (це найважливіша вимога, оскільки без точної і повної інформації жодна модель, якою б не була вона хорошою, не зможе дати безпомилковий результат), та давати можливість отримання числового рішення.

В наступний час ще не запропонована економіко-математична модель визначення величини оборотних коштів, яка відповідає б повною мірою вказаним вимогам.

Основою формування оборотних коштів є їх нормування. Від правильної постановки і рішення питань нормування значною мірою залежить ефективність всієї системи управління оборотними коштами.

Система управління грошовими потоками повинна забезпечити оперативне фінансування потреби підприємства в оборотних коштах, оскільки тільки грошові кошти є найбільш реальними власними джерелами їх формування.

Для оптимізації грошової готівки також застосовують математичні моделі, однак їх практична цінність невелика.

Починаючи з 90-х років дослідники фінансів запропонували фінансовим службам підприємств ряд моделей оптимізації грошової

Необхідно зазначити, що у вітчизняній теорії та практиці управління оборотним капіталом підприємства досить повно та цілісно визначено зміст, цілі й задачі, а також функції фінансового менеджменту в сфері оборотного капіталу підприємства [2]. Проте, на нашу думку, система управління оборотними активами підприємства потребує подальших досліджень, спрямованих на удосконалення і конкретизацію її функцій з позиції адаптації до сучасного стану розвитку фінансів та економіки України в цілому.

У сучасній вітчизняній економічній літературі питанням формування механізму управління оборотними коштами приділяється явно недостатньо уваги.

Якоюсь мірою відсутність академічних досліджень компенсується статтями в періодичній пресі.

Найбільш поширеним є поняття механізму управління оборотними активами як системи елементів, що регулюють процес розробки та реалізації управлінських рішень в цій сфері [3].

Виходячи із загальновідомих підходів до управління торгівельною діяльністю підприємства, що застосовуються для розв'язування конкретних завдань управління, відзначають наступні основні системи проведення аналізу оборотного капіталу підприємства: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, аналіз ризиків, аналіз коефіцієнтів, інтегральний аналіз.

Зарубіжна література, яку використовують в даний час для визначення потреби в оборотних коштах, не може бути повністю адаптована в нашій країні, оскільки за кордоном стабільна економічна ситуація, добре відладжена система кредитування і взаємодії виробництва з державою.

Нарешті, там інша система бухгалтерського обліку, яка припускає свій склад показників, покладених в основу розрахунку розміру оборотних коштів. Зарубіжну практику можна використовувати тільки як приклад каналів збуту (реалізації), постачальницької-збутової діяльності, взаємодії споживачів і виробників.

Основною метою формування оборотних коштів є визначення розміру і складу оборотних коштів підприємства, а також розміру і складу власних коштів, прирівняних до них і позикових засобів їх

готівки. Ці моделі в більшості своїй аналогічні моделям, розробленим в теорії управління запасами.

Але, не дивлячись на всі поліпшення, ці моделі виявилися мало ефективними:

1. Гіпотези, які стосуються надходжень і виплат, часто дуже прості в порівнянні з тим, що має місце в реальному житті. Це відбувається тому, що деякі грошові потоки не можуть бути відомі наперед і, отже, вони не підкоряються ніякому закону вірогідності, закладеному в цих моделях.

2. На практиці вартість переказу грошових коштів з одного рахунку на іншій нікчемна. Звідси і виникла критика цих моделей, які базуються на величині вартості перекладу.

3. Ці моделі не приймають до уваги вартість непередбачених змін грошовій готівці, а це може бути вартість випадкового незабезпеченого кредиту або вартість припинення платежів. Їх можна передбачити, але важко зміряти. З цієї точки зору управління грошовою готівкою стає стратегічною метою і не може обмежитися простою моделлю.

4. Ці моделі мають той недолік, що трактують рішення, які відносяться до грошової готівки, незалежно від рішень по короткострокових вкладеннях і короткостроковому фінансуванню.

У основі політики заробляння грошей і контролю за їх потоками лежить бюджетне управління, або бюджетування. Розрахунок щомісячних відхилень у вигляді різниці між надходженням і виплатами показує плановану зміну грошових коштів і створює основу для їх аналізу і ухвалення регулюючих рішень.

Користь бюджету грошових коштів безпосередньо пов'язана з якістю інформації, яка в ньому записана. Коли підприємство має в своєму розпорядженні повну систему бюджетів, прогнози надходжень і виплат бюджету грошових коштів базуються на прогнозах бюджетів господарської діяльності, а також інвестиційного і фінансового бюджету.

Інакше, якщо підприємство має неповну систему бюджетів або не має її зовсім, фінансовий менеджер повинен самотійно збирати

необхідну йому інформацію, а бюджет, природно, буде більш при-
близнішим.

Розробка і моделювання бюджету грошових коштів сьогодні
набагато полегшується застосуванням обчислювальної техніки.

Таким чином, аналіз існуючих методичних підходів до обґрун-
тування величини оборотних коштів припускає розробку такого
організаційно-методичного забезпечення процесу формування обо-
ротних коштів, в основу якого покладено нормування, що дозво-
ляє отримати раціональний об'єм і структуру елементів оборотних
коштів та джерел їх фінансування, що забезпечують підвищення
ефективності виробництва.

Організаційно-методичне забезпечення являє собою сукуп-
ність методик формування оборотних коштів організаційних струк-
тур, які забезпечують їх реалізацію.

Для здійснення процесу підготовки, реалізації і контролю
управлінських рішень необхідна певна структура. Разом з тим, саме
питанню організації цього процесу менше всього приділено уваги в
економічній літературі.

Важливими завданнями реформи підприємств є: створення
ефективного механізму управління підприємствами, забезпечен-
ня безперервного виробничого процесу, раціональне фінансування
оборотних коштів. Всі ці завдання взаємозв'язані між собою і є час-
тинами механізму підвищення ефективності функціонування під-
приємств.

Механізм є системою дії важелів, що виражається у формуван-
ні, використанні та русі оборотних коштів підприємства.

Водночас через механізм підвищення ефективності функціону-
вання підприємства здійснюється вплив оборотних коштів на ви-
робничий процес.

Проблема поліпшення використання оборотних коштів стала
ще актуальнішою в умовах формування ринкових відносин. Щоб
вижити в ринковому середовищі, кожне підприємство зобов'язане
забезпечити ефективне використання і прискорення кругообігу
оборотних коштів.

III Висновки: Зараз особливої важливості набуває не стільки розробка методів управління оборотними коштами, скільки завдання формування окремих елементами оборотних коштів підприємства. При рішенні задач управління оборотними коштами підприємства особливої важливості набуває гнучкість, оперативність механізму управління. Існують великі відмінності в методах управління оборотними засобами підприємств різних галузей і регіонів України.

Аналіз літератури і законодавчих актів показав, що дане завдання не досліджене поки повною мірою і вимагає подальшого вивчення.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку: Необхідність обліку ринкової ситуації при розробці стратегії розвитку підприємства пред'являє нові вимоги до організаційно-методичного забезпечення формування оборотних коштів. Нами запропоновано наступні напрями його вдосконалення:

- обґрунтування методики розрахунку величини оборотних коштів підприємства, відрізняючою особливістю якої є визначення розміру оборотних коштів, необхідного для забезпечення безперервного виробничого процесу, сприяючого раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- визначення розміру статутного капіталу як джерела формування оборотних коштів знов створеного підприємства залежно від виду діяльності;
- обґрунтування величини стійких пасивів для визначення розміру і структури власних і позикових джерел фінансування оборотних коштів підприємства;
- обґрунтування елементів системи управління оборотними коштами, які дозволяють визначити розмір і склад оборотних коштів підприємства, а також розмір і склад власних, прирівняних до них і позикових засобів їх фінансування.

ЛІТЕРАТУРА:
1. Бланк И. А. У «Ника-центр», 2000
2. Філімоненко
посobie. / О. С. Фі
3. Поддержки
/ Руководитель ав
вид., перероб. та
4. Вовк В. І
управлінні фінан
Г. І. Левицькі //